

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN VĂN XUYẾN

**RÈN LUYỆN KĨ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN
CHO HỌC SINH LỚP 10 THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN VĂN XUYẾN

**RÈN LUYỆN KĨ NĂNG VIẾT ĐOẠN VĂN NGHỊ LUẬN
CHO HỌC SINH LỚP 10 THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC**

Chuyên ngành: LL VÀ PP DẠY HỌC VĂN- TIẾNG VIỆT

Mã số: 60 14 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Thị Thu Thủy

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn “*Rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho học sinh lớp 10 theo định hướng phát triển năng lực*” là kết quả nghiên cứu của riêng tôi, hoàn toàn không sao chép của bất cứ ai. Các kết quả của đề tài là trung thực và chưa được công bố ở các công trình khác.

Nội dung của luận văn có sử dụng tài liệu, thông tin được đăng tải trên các tác phẩm, tạp chí, các trang web theo danh mục tài liệu tham khảo của luận văn.

Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Thái nguyên, tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Trần Văn Xuyên

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian học tập khóa học Thạc sĩ tại trường ĐHSP Thái Nguyên, tôi luôn nhận được sự quan tâm, chỉ bảo tận tình của các thầy giáo, cô giáo. Hoàn thành luận văn thạc sĩ khoa học này, tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, khoa sau đại học, khoa Ngữ văn; các thầy giáo, cô giáo đã tận tâm giảng dạy, hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu. Đặc biệt, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến **TS Nguyễn Thị Thu Thủy** đã hết lòng giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình xây dựng đề cương, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến các đồng chí lãnh đạo Trường Trung học phổ thông Lý Nhân huyện Lý Nhân tỉnh Hà Nam, các đồng nghiệp và gia đình đã giúp đỡ, động viên, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong việc trao đổi, chuẩn bị tư liệu, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Thái nguyên, tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Trần Văn Xuyên

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	6
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	6
5. Phương pháp nghiên cứu	6
6. Giả thuyết khoa học	7
7. Đóng góp của đề tài	8
8. Cấu trúc đề tài.....	8
NỘI DUNG	9
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI	9
1.1. Cơ sở lý luận.....	9
1.1.1 Văn nghị luận và kỹ năng viết đoạn văn nghị luận	9
1.1.2. Hoạt động rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận.....	17
1.1.3. Khả năng trí tuệ và nhu cầu phát triển năng lực của HS lớp 10 THPT...24	
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	26
1.2.1. Thực trạng về tài liệu dạy học rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho HS lớp 10 theo định hướng phát triển năng lực	26
1.2.2. Thực trạng hoạt động rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận của HS lớp 10 hiện nay	28
1.2.3. Thực trạng rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận của HS lớp 10 hiện nay.....	29
Chương 2: HỆ THỐNG BÀI TẬP RÈN LUYỆN KỸ NĂNG VIẾT ĐOẠN NGHỊ LUẬN CHO HỌC SINH LỚP 10 THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC	34

2.1. Một số yêu cầu rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho học sinh lớp 10	34
2.1.1. Yêu cầu về mục tiêu dạy học.....	34
2.1.2. Yêu cầu về nội dung rèn luyện	35
2.1.3. Yêu cầu đối với hoạt động rèn luyện.....	39
2.1.4. Yêu cầu về kiểm tra, đánh giá	40
2.2. Hệ thống bài tập rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho HS lớp 10 theo định hướng phát triển năng lực.....	41
2.2.1. Bài tập nhận diện	41
2.2.2. Bài tập phát hiện lỗi và nêu cách sửa cho đoạn văn.....	46
2.2.3. Bài tập tạo lập	53
2.3. Phương hướng vận dụng bài tập rèn luyện kỹ năng dựng đoạn văn.....	58
2.3.1. Các hình thức rèn luyện kỹ năng xây dựng đoạn văn nghị luận	59
2.3.2. Cách thức rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận ở lớp 10 THPT ...	60
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	67
3.1. Mục đích thực nghiệm.....	67
3.2. Phương pháp thực nghiệm.....	67
3.3. Đối tượng và địa bàn thực nghiệm	67
3.3.1. Đối tượng thực nghiệm.....	67
3.3.2. Địa bàn thực nghiệm.....	68
3.4. Nội dung và cách thức tiến hành thực nghiệm	68
3.4.1. Nội dung thực nghiệm	68
3.4.2. Cách thức tiến hành thực nghiệm	69
3.5. Phân tích và đánh giá kết quả thực nghiệm.....	81
3.5.1. Phân tích kết quả thực nghiệm	81
3.5.2. Đánh giá kết quả thực nghiệm.....	82
KẾT LUẬN	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO	86
PHỤ LỤC.....

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	TỪ, NGỮ VIẾT TẮT	TỪ, NGỮ ĐẦY ĐỦ
1	GD-ĐT	Giáo dục - Đào tạo
2	GV	Giáo viên
3	HS	Học sinh
4	LLPT	Lập luận phân tích
5	PPDH	Phương pháp dạy học
6	SBT	Sách bài tập
7	SGK	Sách giáo khoa
8	SGV	Sách giáo viên
9	THPT	Trung học phổ thông

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Trong hệ thống ngôn ngữ, đoạn văn là một đơn vị có ý nghĩa rất quan trọng. Chính vì thế để nâng cao năng lực sử dụng ngôn ngữ trong học tập và giao tiếp hàng ngày, học sinh rất cần được rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn. Dạy học làm văn thực chất chính là cung cấp cho học sinh những kỹ năng để giao tiếp, lĩnh hội và tạo lập văn bản. Trong quá trình giảng dạy văn nghị luận hiện nay, việc rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho học sinh lớp 10 theo định hướng phát triển năng lực là một nhiệm vụ cần được giáo viên quan tâm và hướng tới.

1.2. Văn nghị luận có một vị trí quan trọng trong chương trình và SGK môn Ngữ văn THPT. Việc học làm văn nghị luận là một công việc, một yêu cầu rất trọng yếu của việc học văn trong nhà trường. Bởi văn nghị luận có thể thâm nhập vào mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Nó là vũ khí khoa học và vũ khí tư tưởng sắc bén, giúp cho con người nhận thức đúng đắn các lĩnh vực của đời sống xã hội và hướng dẫn, thúc đẩy hoạt động thực tiễn của con người. Văn nghị luận giúp HS biết vận dụng tổng hợp các tri thức đã học được từ tự nhiên đến xã hội, rèn luyện khả năng diễn đạt bằng ngôn ngữ, khả năng tư duy lôgic khoa học, có năng lực đánh giá.... góp phần tích cực vào việc phát triển hoàn thiện nhân cách con người. Tuy nhiên, hiện nay, nội dung và phương pháp dạy học VNL vẫn nặng về lý thuyết, thiên về truyền thụ kiến thức chưa chú trọng nhiều đến việc rèn kỹ năng, phát triển năng lực viết đoạn văn cho HS.

1.3. Việc dạy học VNL ở lớp 10 THPT hiện nay còn gặp nhiều khó khăn. Thời lượng thực hành trên lớp hạn chế, người học chưa tích cực, người dạy không đầu tư nhiều. Do đó, kỹ năng viết VNL của HS rất hạn chế. Làm thế nào để nâng cao được kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho HS? để từ đó phát triển ở các em những năng lực, phẩm chất là điều mà mỗi GV trăn trở và suy nghĩ.

Xuất phát từ những lí do trên nên chúng tôi đã chọn đề tài ***"Rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn nghị luận cho học sinh lớp 10 theo định hướng phát triển***

năng lực" với một mong muốn tìm ra một hướng đi, một giải pháp dù là rất nhỏ để việc dạy học Ngữ văn nói chung và dạy học làm văn nói riêng đạt hiệu quả cao hơn, đáp ứng mục tiêu giáo dục và nhu cầu xã hội.

2. Lịch sử vấn đề

2.1. Tình hình nghiên cứu về văn nghị luận

Văn nghị luận là một thể loại văn chính có từ lâu trong chương trình Ngữ văn trung học phổ thông của các nước. Vì vậy, nó trở thành đối tượng nghiên cứu của rất nhiều nhà khoa học trong và ngoài nước.

Trong cuốn *Quy trình viết luận* (The Process of Composition) viết năm 1982, Joy M.Reid đã giới thuyết về các kỹ năng viết bài luận. Trong đó, kỹ năng lập dàn ý, dựng đoạn văn được tác giả trình bày rất kỹ. Tài liệu hướng dẫn cụ thể cách viết các đoạn mở bài, thân bài và kết bài: “Các câu dẫn dắt đầu đoạn mở bài phải thu hút được sự chú ý của độc giả và dẫn dắt đến câu chủ đề bài một cách logic. Mục đích của mở bài là giới thiệu chủ đề và ý trọng tâm. Mở bài:

1. Thường bắt đầu bằng một câu dẫn dắt liên quan đến chủ đề chính.
2. Cung cấp cho người đọc các thông tin đủ để hiểu các ý sau trong bài.
3. Dần dần thu hẹp chủ đề thành ý trọng tâm.

Để viết được mở bài:

1. Tập trung vào ý trọng tâm của chủ đề (thường là danh từ).
2. Tìm hiểu xem người đọc có thể chấp nhận được ý đó hay không.

Cách phát triển ý trong các đoạn thân bài giống với cách phát triển ý đoạn văn riêng lẻ mà chúng ta đã nói đến ở phần đầu sách. Mục tiêu của mỗi đoạn thân bài là đưa ra một câu chủ đề, liên quan trực tiếp đến chủ đề chính và phát triển chủ đề đó.

1. Mỗi đoạn văn sẽ đưa ra một ý lớn được chứng minh bằng các ý phụ.
2. Mỗi đoạn chỉ có 1 ý chính, dài khoảng 4-8 câu
3. Mỗi đoạn là một tập hợp riêng biệt và phát triển ý đầy đủ. Giống như cấu trúc của bài văn, đoạn cũng có bố cục 3 phần: mở đoạn, thân đoạn và kết đoạn.

4. Mỗi đoạn văn sẽ sử dụng các kỹ thuật phát triển ý để đảm bảo tính thống nhất của toàn bài:

5. Mỗi đoạn có thể bố cục hợp lý và thu hút sự chú ý của người đọc nhất

Kết luận là phần tổng kết các ý chính trong bài (tránh lặp lại hoàn toàn các từ ngữ đã dùng, hay đưa ra gợi ý, phán đoán trong phần này). Đoạn kết sẽ giúp cho bài văn có ý toàn vẹn. Để viết một đoạn kết luận hay, cần:

1. Xem lại câu chủ đề và đảm bảo kết luận phải liên quan đến câu chủ đề.

2. Viết câu đầu của kết luận với một câu nối ý giữa đoạn thân bài cuối cùng và kết luận.

3. Bắt đầu từ đoạn này, có thể mở rộng ý nhưng chú ý rằng cấu trúc đoạn kết luận trái ngược với đoạn mở bài.

4. Sử dụng các ý của các thân đoạn để kết luận, có thể lặp lại một số từ khóa, nhưng không được chép lại nguyên văn câu mở đoạn.

5. Kết luận có thể bao gồm cả dự đoán dựa theo các ý sẵn có hoặc đưa ra phương án giải quyết vấn đề đã nêu.

Trong đoạn kết luận, cần tránh:

1. Tổng kết nếu không cần thiết: nếu bài văn của bạn ngắn gọn, người đọc sẽ nhớ được các ý chính, do đó không cần đến kết luận. Còn đối với các bài văn dài, sẽ khó nhớ được các ý nên cần có nhiều kết luận.

2. Đưa ra các ý tưởng mới: nếu có một ý tưởng mới mẻ nảy sinh trong quá trình bạn viết đoạn kết, người đọc sẽ có thể trông chờ xem tác giả giải thích và chứng minh như thế nào. Nếu ý tưởng đủ quan trọng để cho vào đoạn kết, bạn hãy xem xét để đưa ý đó vào một thân đoạn bên trên.”[39] Cố Minh Viễn trong cuốn *So sánh giáo dục Ngữ văn* (语文比较教育) đã nêu trong mục “Quy chuẩn năng lực viết văn”: Khi viết phải bộc lộ quan điểm rõ ràng, nội dung phong phú, tình cảm chân thật, trong sáng; mạch suy nghĩ rõ ràng, liền mạch, có thể lựa chọn tài liệu, xoay quanh vấn đề trọng tâm, sắp xếp kết cấu hợp lý. Trong quá trình biểu đạt cần phát triển tư duy hình tượng và tư duy lô-gích, phát triển